Štev. 273 | V Trstu, v ponedeljek 7. oktobra 1918 | Letnik XLIII

Izhaja vsak dan zjutraj, tudi ob nedeljah in praznikih. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista „Edinosti". — Tisk tiskarne „Edinosti". — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57. — Naročnina znaša: Za celo leto K 40·—, pol leta K 20·—, tri mesece K 10·—, za nedeljsko izdajo za celo leto K 8·—, pol leta K 4·—. Posamezna številka v Trstu in okolici: 10 vinarjev.

EDINOST

Posamezne številke zastarele 20 vin. Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 16 vin; osmrtnice, zahvale, poslanice, vabila, oglasi denarnih zavodov *mm* po 30 vin; oglasi v tekstu lista do pet vrst K 20.—; vsaka nadaljna vrsta K 2·—. Mali oglasi po 8 vin. beseda, najmanj pa 80 vin. Oglase sprejema inseratni oddelek „Edinosti". Naročnina in reklamacije se pošiljajo upravi lista. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti". — Uprava in inseratni oddelek se nahajata v ulici sv. Frančiška As. št. 20. Poštnohranilnični račun št. 841.652. Posamezna številka izven Trsta in okolice: 12 vinarjev.

Novo razdobje v notranji zgodovini Nemčije.

Ekspoze princa Maksa Badenskega. Demokratizacija ustave, notranje politike in vlade. Resignacija Nemčije na Brest-Litovski in Bukareški mir. Nemčija in sedanji vojni položaj. Mirovna ponudba Wilsonu.

BEROLIN, 5. (Kor.) Na današnji seji rajhstaga je imel državni kancelar, princ Maks Badenski, sledeči govor:

V smislu cesarskega odloka z dne 30. septembra je politično vodstvo nemške države temeljito preurejeno. Bistvo dosedanjega običaja odgovarja, da pojasnim v rajhstagu načela, ki me bodo vodila na težavnem mestu. Ta načela so bila določena sporazumno z zveznimi vladami in voditelji večinskih strank. Le dejstvo, da imam na svoji strani pripričanje in voljo večine naroda, me je pripravilo, da sem v težkem, resnem času prevzel vodstvo državnih poslov. V novi vladi se nahajajo tudi merodajni zaupniki delavstva, kar jamči, da uživa nova vlada najboljše zaupanje širokih slojev naroda. Kar govorim tu danes, ne govorim le v svojem in imenu vseh svojih sodelavcev, ampak tudi v imenu nemškega naroda.

Večinski program, na katerega se opiram, vsebuje predvsem spoznanje k odgovoru prejšnje državne vlade na papeževo noto z dne 1. avgusta in brezpogojno privoljenje v sklep rajhstaga z dne 2. julija 1917. Izjavlja dalje tudi pripravljenost za priklopitev k splošni zvezi narodov na podlagi enakopravnosti vseh, torej močnih in slabih. Pri reševanju belgijskega vprašanja gre za popolno vzpostavitev Belgije, posebne njene neodvisnosti in teritorijalnega obsega. Stremi naj se tudi po sporazumu glede odškodninskega vprašanja. Dosedaj sklenjene mirovne pogodbe ne smejo biti nikaka ovira za splošen mir. V baltiških deželah, na Litvinskem in Poljskem bodo v kratkem ustvarjena ljudska zastopstva na široki podlagi. V dosego potrebnih predpogojev hočemo pospešiti s takojšnjo nastavitvijo civilnih uprav. Njihove ustave in odnošaji s sosednjimi narodi naj urede ona ozemlja samostojno.

V notranji politiki sem z metodo, v kateri se je izvršila sestavitev vlade, zavzel jasno in trdno stališče. Na moj predlog so postali voditelji večinskih strank moji neposredni svetovalci. Tudi pri določitvi sodelavcev, ki ne pripadajo parlamentu, sem polagal največjo važnost na to, da stoje na stališču pravičnega miru, neglede na vojni položaj. Način, kakor je bilo sestavljeno državno vodstvo s sodelovanjem rajhstaga, ni provizoričen. V mirovni dobi ne bo več mogoče sestaviti vlade, ki se ne bi opirala na rajhstag in na njegove vodilne može.

Neovrgljiv uspeh vojne je, da so se v Nemčiji prvikrat velike stranke združile v enoten, trden program in dosegle s tem, da soodločujejo usodo naroda. Ta misel ne bo nikdar izginila in nikdar propadel ta razvoj. Državni kancelar je naznanil pri tem predlogo glede izpremembe ustave v smislu, da oni člani rajhstaga, ki so vstopili v državno vodstvo, obdrže svoj sedež v rajhstagu.

Poslanice kralja pruskega, ki obljubljajo demokratično volilno pravico, se morajo izpolniti takoj in brezpogojno. Državni kancelar je prepričan, da bodo tudi druge zvezne države sledile pruskemu zgledu. Pri tem vztrajam neomajno na federativni podlagi države, katere posamezni člani določajo svoje ustavno življenje popolnoma samostojno, pravico, ki jo sme popolnoma zahtevati tudi Alzaško-Lotarinška.

Glede pritožb o izvrševanju obsednega stanja je izjavil kancelar, da bodo zlasti na polju cenzure, društvenega in zborovalnega prava prišla do veljave stališča civilnih oblasti, odločal pa bo končno državni kancelar.

S 3. septembrom se prične novo razdobje v notranji zgodovini Nemčije. Notranja politika je odločilnega pomena za vprašanje o vojni in miru. Sila, ki jo ima vlada v svojih stremljenjih v miru, je odvisna od tega, da se nahaja za njo soglasna, krepka in neomajna volja naroda.

Vlada bo pri mirovnih pogajanjih delovala na to, da bodo sprejeti v pogoje predpisi o varstvu delavcev in delavskem zavarovanju, glasom katerih se bodo pogodbo sklepajoče vlade zavezale, da ustanove v svojih deželah v gotovem roku minimum enakovrstnih naprav za varstvo življenja, zdravja in oskrbe delavcev v slučaju bolezni, nezgod in invalidnosti.

Glede sedanjega položaja je izjavil državni kancelar: S krepkim srcem in polni zaupanja v lastno silo smo odločeni, da doprinesemo za čast, svobodo in srečo lastnih potomcev še težje žrtve, ako je to neodvrnljivo. Vsled brezprimernega junaštva naše armade je fronta nezlomljiva. Ta ponosna samozavest nam nudi mjren pogled v bodočnost. Ravno, ker nas navdaja to mišljenje in prepričanje, je naša dolžnost, da doženemo gotovost, da se krvava borba ne bo nadaljevala niti trenotek več, ko se nam bo zdelo, da se vojna ne dotika več naše časti.

Državni kancelar je poročal nato o noti, ki je bila poslana v noči 5. oktobra predsedniku Wilsonu v svrho dosege miru, in je pripomnil, da bo prispela nota že danes ali jutri v Washington. Izvršil sem ta korak ne samo za odrešitev Nemčije in njenih zaveznikov, ampak tudi za odrešitev že dolga leta trpečega človeštva tudi za to, ker menim, da se ideje o bodoči sreči narodov, ki jih proglaša Wilson, popolnoma strinjajo z onimi nemške vlade in velike večine nemškega naroda. Ker hočem, je trajen, časten mir za vse človeštvo. Tak mir bi bil obenem tudi najboljša zaščita za bodoče blagostanje našega lastnega naroda. Mirno pričakujem uspeha svojega prvega dejanja, ki sem izvršil kot državnik. Naj bo ta uspeh kakorkoli, prepričan sem, da bo našel Nemčijo trdno in edino tako za časten mir, ki odklanja vsako samolastno kršitev tujih pravic, kakor tudi za končni boj na življenje in smrt, ako bi se v odgovoru na našo ponudbo pokazala volja, da nas hočejo uničiti. Radi vsega človeštva upam, da bo sprejel predsednik Wilson ponudbo tako, kakor smo si jo zamislili; potem bodo vrata za skorajšen, časten mir pravice in sprave odprta tako za nas, kakor za naše narode. (Živahno odobravanje vse zbornice. Medklici neodvisnih socijalistov.)

Predsednik **Fehrenbach** je izjavil imenom nemškega naróda in rajhstaga, čigar velika večina soglaša s tem velevažnim korakom, da odobrava mirovno ponudbo.

Na predlog predsednika je sklenil rajhstag, da se odgodi na nedoločen čas. Proti sta govorila posl. Hause v imenu neodvisnih socijalistov in poslanec Seyda v imenu Poljakov.

Mirovna ponudba Nemčije.

BEROLIN, 6. (Kor.) S posredovanjem švicarske vlade predsedniku Wilsonu izročena nota se glasi: »Nemška vlada prosi predsednika Zedinjenih držav ameriških, da prevzame vzpostavitev miru, da obvesti vse vojujoče se države o tej prošnji in jih povabi, da odpošljejo svoje pooblaščence v svrho pogajanj. Nemška vlada sprejema od predsednika Zedinjenih držav v poslanici 8. januarja 1918 in v njegovih pozneših izjavah, posebno v govoru 27. septembra izraženi program kot podlago za mirovna pogajanja. Da se prepreči nadaljne prelivanje krvi, prosi nemška vlada, da se doseže takojšnje premirje na suhem, na morju in v zraku. Maks, princ Badenski, državni kancelar.«

Cesar Viljem armadi in mornarici.

BEROLIN, 5. (Kor.) Cesar Viljem je izdal sledeči proglas na armado in mornarico: »Že mesece napada sovražnik z velikanskimi silami skoraj brez bojnega odmora vaše črte. V dolgotrajni borbi, često brez miru, morate vztrajati in odbijati številno mnogo močnejšega sovražnika. V tem tiči veličina naloge, ki jo izpolnujete. Čete vseh nemških plemen izvršujejo svojo dolžnost in branijo na tujih tleh svojo domovino. Težaven je položaj mojega brodovja, da pride napram združenim bojnim silam do veljave in da podpira armade v njenih težkih bojih. S ponosom in občudovanjem zre domovina na dejanja armade in mornarice. Sigurna vam je moja hvala in hvala domovine. Sredi najtežje borbe je sledil razpad macedonske fronte. Vaša fronta je neomajna in ostane tudi nadalje. Odločil sem se sporazumno s svojimi zavezniki, da ponudim sovražniku še enkrat mir. Vendar smo pripravljeni le za časten mir. To dolgujemo junakom, ki so žrtvovali življenje za domovino, to dolgujemo lastnim otrokom. Ni še gotovo, ali bodo počivala orožja. Do tedaj ne smemo opešati. Zastaviti moramo, kakor dosedaj, vse sile, da vzdržimo vse navale. Resna je ura, toda mi zaupamo v lastno silo in božjo pomoč, krepki dovolj, da branimo ljubljeno lastno domovino. — Viljem.

Hindenburg odpotoval v glavni stan.

BEROLIN, 5. (Kor.) Hindenburg je odpotoval včeraj zvečer v veliki glavni stan.

Poljska kabinetna kriza.

VARŠAVA, 5. (Kor.) Glasom jutranjih listov se sestava kabineta ni izvršila, kakor je bilo pričakovati in sicer radi tega, ker je notranji minister Steck zahteval, da se sprejmejo v kabinet tudi zastopniki levice in da se razširi državni svet s primernimi naknadnimi volitvami. Akoprav se je načelno strinjal, je Kucharzewski odklonil takojšnjo sestavitev vlade. Glasom listov je zato Stecki odstopil.

Odhod nemških čet iz Ukrajine.

KIJEV, 4. (Kor.) V uradnih nemških krogih se označujejo vesti o odhodu nemških čet iz Ukrajine kot popolnoma neutemeljene. Nemške čete da ostanejo brezpogojno v Ukrajini.

Mirovna pogajanja med Ukrajino in Romunijo.

KIJEV, 4. (Kor.) Danes se prično v Kijevu pogajanja med Ukrajino in Romunijo.

ZVEZNA ARMADNA POROČILA.

AVSTRIJSKO.

DUNAJ, 6. (Kor.) Uradno se javlja:

Italijansko bojišče. — Nobenih večjih bojnih dejanj. Pri Neumarktu na južnem Tirolskem je bilo tekom italijanskega napada na neko taborišče vojnih ujetnikov ubitih in ranjenih mnogo italijanskih vojnih ujetnikov.

Balkansko bojišče. — Južno reke Skumbi boji zadnjih oddelkov. — Na srbski fronti smo pri Vranji umaknili sprednje čete.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO.

BEROLIN, 6. (Kor.) Veliki glavni stan javlja:

Zapadno bojišče. — Armada kraljeviča Ruprehta: V Flandriji in pred Cambraijem mirno. Živahno poizvedovalno delovanje na mnogih točkah fronte.

Boehnova armada: V pretekli noči smo izpraznili med Crevecourtom in Beaurevoirjem v črto Banteux—Le Chatelet štrleče koleno in umaknili tamkaj nahajajoče se čete v nove črte. Angleži in Francozi so nadaljevali svoje napade med Le Chateletom in severno St. Quentina. Beaurevoir in Montbrehain sta ostala v sovražnih rokah. Na ostali fronti so se izjalovili vsi napadi pred našimi črtami.

Armada nemškega prestolonaslednika: Ponovni napadi Francozov in Italijanov na Chemin des Dames so bili zavrnjeni. V nadaljevanje dne 3. oktobra zapričetega gibanja vzhodno Reimsa in na obeh straneh Suippesa, smo izpraznili v pretekli noči tudi postojanke pri Brimontu in Berru in odšli v nove postojanke. Sovražnik je sledil tekom dneva. Bili smo z njim ob Suippesu, na obeh straneh črte Reims — Neuv Chatel — Lavannes — Epoye — Pont Severger in ob Armensu v bojni dotiki. Med cesto, ki vodi iz Somme Pya proti severu in vzhodno Lirya so napadli Francozi in Amerikanci zopet z močnimi silami. Po težkem boju smo brez izjeme obdržali vse postojanke. Sovražnik je imel tu jako težke izgube. Delni napadi sovražnika ob zapadnem delu Argonov so se izjalovili.

Gallwitzeva armada: Med Argoni in Mozo so Amerikanci nadaljevali svoje močne napade. Vzhodno Exermonta so prodrli na gozdne višine do 1 km severno kraja. Tu so se njegovi v popoldanskih urah izvršeni napadi izjalovili. Na obeh straneh cest, ki vodijo iz Charpentrya v Romagnes, so se sovražni napadi popolnoma ponesrečili. Dalje vzhodno je vdri sovražnik v gozd Fays. V ostalem je bil odbit.

Jugovzhodno bojišče. — Naše dosedaj v bolgarski armadi bojujoče se čete so bile odpoklicane in se umikajo v svoja zbirališča.

Azijsko bojišče. — V Palestini ob strani zvestega turškega zaveznika bojujoči se nemški bataljoni so se morali skupno s slabotnimi turškimi silami umaknili pred sovražno premočjo in se umikajo preko Damaska v severni smeri.

Prvi generalni kvartirmojster pl. Ludendorff.

SOVRAŽNA URADNA POROČILA.

Francosko uradno poročilo.

4. okt. zvečer. — Severno St. Quentina so se Francozi z uspehom udeleževali bojev ob Hindenburgovi postojanki. Polastili so se Chandenerta in močno utrjenih gozdov. Dalje južno so zasedli Lesdins in Morcourt. Nemci so izvršili ponovne srdite protinapade, toda brez uspeha. V Šampanji so izvojevale francosko-ameriške čete tekom dneva važne uspehe. Na levem krilu so napredovale za 4 km. Osem kilometrov severno Somme Py so bile kljub odporu Nemcev zavzete vasi Vaudessin, Dentrien, St. Souplet in gozdovi v okolišu Grand Belloisa. Dalje vzhodno so prispele do St. Etienna in Arnesa in se ustalile na višini Orfeuila. Istoimenska vas je bila zavzeta. Francozi so izpraznili Challerange, ki je sedaj v ognju obojestranskih topov.

Belgijsko uradno poročilo.

4. okt.: Francosko-belgijske čete so napredovale nekoliko proti Hogledu in Roulersu. Angleško-francosko-belgijski napad je od 28. septembra osvojil vse flandrsko gričevje v 48 urah. Ypern in Dixmuide sta popolnoma prosta; ustalili smo se med Armentieresom in Werwicqom ob Lysu. Ujeli smo 10.500 mož in uplenili 350 topov, 200 okopnih možnarjev in 500 strojnic.

Jugoslovani za mir.

C. in kr. avstro-ogrska vlada je poslala 14. septembra t. l. vsem v vojni se nahajajočim in nevtralnim državam noto, s katero pozivlje vse v vojni se nahajajoče države, da pošljejo delegate na zaupen in neobvezen razgovor o temeljnih načelih za določitev sporazuma, ki bi bil sposoben, da odvrne od Evrope katastrofo samoubojnega nadaljevanja te vojne in ki bi imel najti one smernice, ki bi služile za temelj, na katerem naj bi se zgradil bodoči red v Evropi in na svetu.

Po predlogu c. in kr. avstro-ogrske vlade bi se morala na takem dogovoru posebej osvetliti občna načela, ki bi služila za osnovo bodočemu miru in bodočim odnošajem med državami ter bi se poskušalo, da se ta načela konkretno prikrojijo na posamezna mirovna vprašanja in na tak način ustvari njih rešitev.

Tem povodom se čutimo mi predstavitelji naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov obvezane, da najprej omenimo znano činjenico, da more c. in kr. avstro-ogrska vlada govoriti samo v imenu onih dveh narodov, ki gospodujeta v Avstro-Ogrski; mirovna načela, katera bi c. in kr. vlada mogla predložiti predstavnikom bojujočih se držav, tedaj nikakor ne morejo odgovarjati potrebam zatiranih narodov monarhije. Poleg tega bi tudi bodoči red v Evropi, ki bi se uvedel na podlagi teh načel, ne dal jamstva za trajni potrebni mir, marveč bi nosil v sebi kal mednarodnih sporov — kakor se to že danes vidi iz izjav in stremljenj tako avstrijskih kakor ogrskih odgovornih državnikov, ki istočasno, ko nastopajo pred celim svetom kot zagovorniki zveze enakopravnih narodov, storę vse, da onemogočijo upravnopolitični napredek našega naroda. Vse to, kar podvzemajo predstavniki c. in kr. vlade in kar morejo podvzeti, nosi na sebi znak slovanski in romanski večini s silo naloženega gospodarstva ter znači samo prisilni provizorij, proti kateremu se morajo boriti vsi tlačeni narodi.

Ugotovivši to okolnost in hoteč po svoji vesti služiti svojemu narodu in občnemu napredku, ki more temeljiti edino na enaki svobodi malih in velikih narodov, smatramo za svojo dolžnost, da naglašamo ona občna načela, ki bi, oživotvorjena služila z vso sigurnostjo zgradbi bodočega javnega reda, tako v narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov kakor tudi v odnošajih napram sosednim narodom.

Delujoč na ta način smo si v svesti, da pospešujemo ustvaritev onega vseobčega miru, za katerim vroče hrepene vsi narodi, ker se more po našem najglobokejšem prepričanju zgraditi podlaga za trajni mir samo na novih načelih mednarodnega prava, osnovanega na resnici in pravičnosti.

Ena izmed takih resnic je dejstvo, da je narod Slovencev, Hrvatov in Srbov etično jedinstven narod in da mora to jedinstvo ostati po občeznanem narodnem načelu nerazdeljivo in brezpogojno, tako z ozirom na njegov nepreklinjeni teritorij, kakor tudi na državno pripadnost. Na tem dejstvu temelje naša narodna prava in zahteve, ki so v soglasju z mednarodno priznanimi načeli demokratičnega reda prosvitljenega človeštva.

Opirajoč se tedaj na pravo — ki je vedno živelo v našem narodu — da naj vsak narod živi svoje lastno življenje, izjavljamo v imenu naroda Sloencev, Hrvatov in Srbov, da v polni meri in vsestransko sprejemamo misel vseobčega miru, ki se mora nasloniti na pravico samoodločbe naroda v mednarodno že priznanem zmislu, da odloča narod sam o svojem življenju ter da določi ali hoče utemeljiti samolastno svojo državo ali ustvariti državno celoto skupaj z drugimi narodi. To pravico samoodločanja zahtevamo tudi za narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ter hočemo, da se svobodna izvedba te pravice zajamči med narodi.

V soglasju z zahtevami demokracije v vojni se nahajajočih in na vojni neudeleženih narodov sveta zahtevamo tudi mi za naš narod, da prinese mir, ki naj dokonča to vojno, tudi našemu narodu ujedinjenje, neodvisnost in svobodo, ker more samo tak mir — na najnevarnejši točki Evrope, odkar je znana zgodovina teh krajev — zajamčiti mirni in samostojni razvoj našega naroda. Mir, ki bi prisodil naj si bo samo en del naše narodne teritorijalne in etnografsko nepretrgane celote v podložnost tujim narodom, bi nosil v sebi kal bodočih spopadov ter bi prisilil narod Slovencev, Hrvatov in Srbov, da napne vse svoje sile, da pribori sebi pravico neodvisnega državnega življenja za ves svoj narodni organizem.

Narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ima v sebi zavest volje in moči, ki jo hoče razviti ob vseh prilikah, da postane član družbe svobodnih narodov ter da se z njimi skupaj zastavi za blagor in napredek človeštva ter tako izpolni svoje poslanstvo v svoji neodvisni državi, urejeni na načelih popolne državljanske svobode in demokratske samouprave ter pravne in socijalne enakosti, to je možnost ekonomskega obstanka in popolnega kulturnega in socijalnega razvitka vseh državljanov.

Onim narodnim manjšinam, ki jih imamo v našem narodu in ki so teritorijalno oddeljene od svojih etničnih celot, priznavamo v imenu vsega naroda v državi Slovencev, Hrvatov in Srbov vse pravice potrebne za njih narodni, kulturni in gospodarsko socijalni razvoj.

Kakor nadanja naš narod svoje težnje na pravico in ne na silo, tako želi on na istem temelju mednarodne pravičnosti in pravic, da naj bodo urejeni odnošaji države Slovencev, Hrvatov in Srbov napram drugim svobodnim narodnim državam.

Luke onega dela Jadranskega morja, ki spada po prebivalstvu, po otočju ali po svojem zaledju v gospodarsko področje in posest našega naroda naj so otvorjena vsem narodom, torej tudi onim narodom ki žive v našem zaledju, za potrebe eventualnega njihovega trgovskega prometa, in naš narod bo sklenil mednarodne dogovore, ki bodo uredili in zajamčili to svobodo.

V imenu celokupnega naroda izjavljamo še, da se ne sme nikjer, pa tudi ne na mirovni konferenci odločevati o usodi našega naroda brez njegovega celokupnega sodelovanja in zato zahtevamo, da naj bo v smislu samoodločanja tudi narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov zajamčeno sodelovanje na bodočem mirovnem kongresu po njegovih izrečno v to svrho izbranih narodnih predstaviteljih.

V imenu narodnih organizacij Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Zagreb, 24. septembra 1918.

Slede podpisi.

Politika — pesti po mizi.

Ničesar se niso naučili in vse pozabili! Madjari namreč in vsi tisti, ki so pričakovali, da se grof Tisza s svojega potovanja po jugoslovanskih deželah povrne kot triumfator, z »rešitvijo« jugoslovanskega vprašanja po željah Budimpešte v žepu. Šel je tja doli, domišljujoč samega sebe v vlogi osvojevalca, ki bo enostavno diktiral Jugoslovanom njih bodočo usodo. Znal je sicer — moral je znati, saj govori sedaj naš trojmeni narod dovolj glasno in razločno — da Hrvatje, Slovenci in Srbi zahtevajo svoje ujedinjenje. Ali, Madjari se tudi iz tega glasnega govora niso ničesar naučili.

Grof Tisza je šel tja doli gotovo z uverjenjem, da s politiko pesti ubije voljo naroda. Tiste pesti, s katero so Madjari od nekdaj bili nemadjarske narodnosti, jim mašili usta, da niso mogle potožiti civiliziranemu svetu svojega gorja in razkriti brutalnosti madjarske politike, jim zapirali poti do napredka, jim onemogočali samosvoj narodni in kulturelni razvoj ter jim krojili usodo raje — helotov. Generacije Madjarov so se vzgajale v ideologiji, da vse morejo in vse smejo se svojo — pestjo. Pred to pestjo da se mora ukloniti vsakdo. Proti njej ne sme biti odpora, ker vsako upiranje proti njih volji in pohlepnosti je — — velizdaja.

S tako ideologijo je šel tja doli tudi grof Tisza. Pozval je k sebi — kakor da ni od njega do njih ravno tako dolga pot kakor od njih do njega! — nekoliko politikov, da jim enostavno pribči madjarsko voljo. Zasmehoval je hrvatsko državno pravo, zasmehoval voljo naroda po ujedinjenju, zasmehoval zahtevo Jugoslovanov, da si na principu narodne samoodločbe sami določijo svojo usodo! In kakovo hinavstvo je v tem: pred svetom bi hoteli Madjari paradirati ter varati evropsko javnost, češ, da pritrjajo načelu, da se ima sedanji svetovni konflikt razrešiti brez aneksij in kontribucij; tam doli pa je zahteval grof Tisza, naj se Bosna in Hercegovina priključite k Ogrski. Kakor da ne bi bilo tako priključenje brez privoljenja naroda — nasilna aneksija! In še aneksija dežel, katere sinovi so prelivali reke krvi tudi za obrambo Ogrske! Za mnenje in voljo naroda se Madjari sploh ne menijo, ko jim gre za uresničevanje svojih imperijalističnih pohlepnosti. Saj je grof Tisza povedal došlim zastopnikom naroda v lice s cinično brutalnostjo, da o sklicanju bosanskega deželnega zbora sploh ne more biti niti govora. Zakonito zastopstvo dežele naj sploh ne pride niti do besede, ko se ima odločati nje bodoča usoda! In ta madjarski mogotec, ta krivec na toliki preliti krvi, ki bo o njem govorila zgodovina grozno sodbo, je gotovo pričakoval, da zastopniki naroda klonejo pred njim na kolena in sprejmejo usodo dežele iz njegove — pesti. No, to pot se je ljuto zaračunal. Proti njegovi volji so zastopniki naroda pogumno postavili svojo voljo.

Kot domišljav oligarh in nasilnik je šel tja doli grof Tisza, a vračal se je domov kot blamiran Evropejec.... čeprav menijo mnogi, da sta madjarstvo in evropejstvopojma, ki izključujeta drug drugega. Razumemo, da je zabolelo Tiszo, ko ga je tako odločno izražena volja naroda tako neusmiljeno telebnila iz višine madjarske megolomanije in samoveličja. Ali, od diplomata in evropski vzgojenega ministra bi bil človek vendar pričakoval, da se bo ob vsem krutem razočaranju vendar vedel dostojno, kot Evropejec, kot izobražen človek. V tem slučaju bi svet menil le: ni se mu posrečilo, kakor se ni že marsikaj posrečilo mnogokateremu diplomatu. Način še le, kakor je sprejel izjave odposlancev, da se ni znal brzdati, da ni znal dostojanstveno sprejeti odklonitve: to še le ga kaže v luči blamiranega Evropejca, ali resničneje: neevropejca. Izbilo je na dan neevropsko pokoljenje. In tako pleme hoče oddajati drugim narodom svojo — kulturo! Udaril je s pestjo po mizi! In ta surova gesta je res delovala na došle odposlance tako prepričevalno, da so mu je dogodilo, kar se redko dogaja evropskim diplomatom, da so mu namreč odposlanci enostavno obrnili hrbet, prepričani, da s takim človekom ne kaže niti razgovarjati se. Odšli so, a ta duševna veličina Madjarov je — vredno ovenčal svojo diplomatsko misijo: kričal je za njimi hripavo in najbrže s — stisnjeno pestjo. No, prišli so časi, ko se narodi, zavedajoči se svojega prava in svojega dostojanstva, ne boje več take pesti, ki nač more še biti po mizi, a ne bo mogla po bosanskih glavah, kakor si je domišljal prežlahtni grof Tisza. Rekli smo, da se Madjari niso ničesar naučili in da so vse pozabili. Pred vsem pa na ideje, ki so najbližje, na ideje, ki jih je prinesla ruska revolucija. Ali tudi Madjari bodo morali končno razumeti politični in moralični polom, ki ga je doživel njihov grof Tisza v naših jugoslovanskih pokrajinah, in izvajati iz dobljene lekcije naravne posledice. Tudi oni se bodo morali priučiti razumevanju, da namesto politike pesti po mizi stopa politika pravičnosti in pravice: te matere svobode vseh narodov. Če pa se ne bodo mogli priučiti, potem je njihova usoda zapečatena spričo dejstva, da jih obkolja morje Slovanstva in da pretežni del njihove lastne države zavzemljejo slovanska jezera!

Propaganda, ki naj bi se delala v Avstriji!

III.

Reči morem, da grof Czernin s propagiranjem razoroženja samega ni dovedel narodov do miru. Menim pa, da do tega vodijo druge poti — in to poti so odprte. Je nasprotstev s skupnimi interesi, ki Anglijo in Nemčijo ločujejo in združujejo. Anglosaksonsko pleme zatrjuje, da vojuje v namen, da se zagotovi mir za bodočnost. Ali, tudi mi vojujeme radi volje za mir!

Nato je dokazoval govornik, da z uresničenjem vojnih ciljev entente mir ne bi bil zagotovljen. Če bi Nemčijo zlomili in ponižali, Avstrijo razkosali, bi bila vojna proglašena v permanenci: Pa ne le vojna, ampak tudi nered. Takih socijalnih prevratov, ki bi donesli porušenje dveh tako starih držav, si ni možno predstavijati niti v najbolj divji fantaziji. Neizogiben uspeh bi bilo — svetovno boljševištvo. Prestali smo katastrofo, a naša naloga je, da preprečimo nadaljnje trajanje te katastrofe. Gorjé, ki nam je je prinesla vojna, pa je le otroška igra v primeri s tem, česar nam je pričakovati, če se bo vojna nadaljevala! In to bo slabilo anglosaksonske interese. Če bi bili Nemčija in Avstrija pogaženi, pride preseljevanje narodov od Vzhoda in v Evropi nastanejo razmere, kakršne so bile le v času mongolskih vdorov. Anglosaksonci bodo morali zopet poslati v Evropo vojsko, da postavi jež proti vdiranju vzhodnih narodov. In zapomnijo naj si, da bo potem naloga Avstrije in Nemčije, da boste brzdali Vzhod. To bo skupna naloga belega plemena. Vsa sedanja, še neizčiščena vprašanja med vojujočimi ne igrajo nikake vloge spričo nevarnosti od Vzhoda.

Anglosankonci naj ne pozabljajo, da bo tej vojni — če oni zmagajo — sledil konec anglosaksonske svobode in tistega pruskega militarizma, ki ga oni sedaj preklinjajo, ne spravijo potem več iz svoje lastne dežele. Zmagovite armade in zmagoviti generali so še vsikdar kršili državljanski red. Če ne pride mir, prideta prevrat in vojaška diktatura — obe šibi božji za človeštvo. Miru ni smeti odlašati niti za en dan, kajti vsak dan je strašno ogrožanje za belo pleme. Tudi vsak Anglosaks mora želeti: napravimo mir v znamenju kulture in civilizacije! Danes stoji stvar tako, da smrtni

angel ne bo več vpraševal, ali je smrtni kandidat državljan vojujočih se vlasti, ali pa nevtralnih: v doglednem času bodo vsi narodi Evrope — naj so nevtralni ali vojujoči — izročeni smrti vsled gladu.

Je še drugega materijala za propagando. Pot, ki naj jo uberete centralni vlasti, je ta, da stavite konkretne mirovne predloge. Na tem polju ne smemo biti ozkosrčni. Naglasivši, da končno vendar vojna s podvodniki dovede do miru, je nadaljeval predavatelj, da je ententa sicer militarično močneja, da jej pa zmanjkuje ladijskega prostora. To jej vzame sapo. Zato se mu zdi ta trenotek psihološki izvrsten za mir sporazuma. Tu morajo Vsenemci vliti vode v svoje vino, uveljaviti se morajo anglosaksonski pravni pojmi in ustvariti treba skupne cilje, da bodo mogli vsi narodi bele pasmine vršiti svoje kulturno delo. Predlagal bi torej, naj se v vseh vojujočih državah izvrše volitve. Med vojno, ko je vsak državljan prijel za orožje, ko je vsak krvavel, gladoval in točil solze, ne poznajo volilca. Zgodovini se ne bo zdelo možno, da se vodi vojna, ne da bi bila vsaka vojujoča se država apelirala na ljudstvo! Kakov parlamentarizem je to, če se v najvažnejem, za biti ali ne biti odločilnem trenotku izloča glas ljudstva? Čim večje in širše so plasti, ki delujejo odločevalno, tem enostavneji je govor, tem bolj učinkujejo naravni instinkti. Vojno vzdržujejo korupni krogi gornjih »desettisoč«. Če se temu napravi konec, potem tisti milijoni mrtvih niso umrli zastonj. Le apel na široke plasti ljudstva nas more rešiti, more osvoboditi belo pleme prokletstva moritve, pustošenja in požiganja. Če naj ima naša propaganda uspeha, jo moramo tirati v tem smislu, da se vojujoče se vlasti hkratu obvežejo, da povprašajo ljudstvo, hoče-li mir ali ne!

Ali predno začnemo — je zaključil predavatelj — s tako propagando, moramo reči ententnim narodom jasno in razločno, kaj vse hočemo prispevati za dosego miru, kaj smo pripravljeni prinesti trpečemu človeštvu v naših in izven naših mej!

Razne politične vesti.

Grehi minolosti. Kako treba v bodoče! Nadovezivši na cesarjevo naredbo, s katero je vladar zaustavil proces proti poljskim legijonarjem v Marmaros-Szigetu piše »Information«: »Le europe duše ljudje, ki menijo, da je narode možno še vedno vladati z bajoneti, morejo v takmilosti videti znak slabosti. Ljudje ojstrosti so se v življenju modernih narodov, v dobi vzravnajoče narodne in socijalne pravičnosti, že davno preživeli. Ti pač ne prežive sedanje vojne. Nove metode vladne umetnosti — o kaki vladnem nasilju sploh ni več niti govora — se bodo morali uporabiti, če se hoče narode sprovesti v stanje miru in normalnih razmer. Ni treba nikakor, da poleg kratkosrčnosti ne bi bilo tudi odločnosti. Le da ta ne sme prehajati v brutalnost, kajti ta je zopet mati upora. V resnici je v Avstriji mnogo tega, kar treba abolirati, mnogokaj odstraniti, da bo potem bolje. Nespametnost, kratkovidnost, pomanjkanje razumevanja za duh časa in potrebe in zahteve sedanjosti — novega, šele nastajajočega časa, ki ga je še le oblikovati: so v svoji skupnost ustvarili napetosti, ki so kakle odnošaje narodov med seboj in do činiteljev države — Omenivši, da cesar v svojem odloku o poljskih legijonarjih ne poseza po pavšalnem sumničenju in pavšalni obsodbi, marveč da modro razlikuje in govori o »posameznikih«, priporoča »Information« tistim, ki izrekajo sodbe, ali ki vrše kako javno funkcijo, naj posnemajo ta cesarjev zgled. **V tem pogledu se je preveč grešilo in se, žal, še preveč greši pri nas.** Delegirana sodišča, izjemna sodišča, vojaška sodišča, izjemna stanja, izjemne odredbe persekucije in preganjanja, vsa sredstva policijskega duha, dušenje časopisja, društvenega in zborovalskega snovanja — vse to naj se vrže med staro železo minolih epoh. Razvežejo naj se spone, odprejo ječe in luč naj pride v življenje narodov. Cesar je pokazal svojo voljo. Naj bi merodajni faktorji razumeli!

Pristaši grofa Karolyja in jugoslovansko vprašanje. »Viradot«, madžarski političin tednik, ki pripada Karolyjevi stranki, objavlja izjave raznih politikov o parlamentarni borbi za neodvisnost Madžarske. Tako je izjavil poslanec Ivan Hock, član Karolyjeve stranke, da je minila doba laži in da prihaja doba resnice. Začenja se novi čas, ki izbriše države, katere so zgrajene na oboroženi sili. Program, ki ga zastopa Wilson, je program humanizma, ne pa imperijalizma. Kar se tiče vprašanja pripojitve Bosne in Hercegovine, po Hockovem mnenju ni bilo prav, da se je to vprašanje sedaj postavilo na dnevni red, temveč bi bilo treba, da se z rešitvijo počaka do mira, ker danes ne vemo niti tega, ali bomo skrpali mi zmagovit mir, ali če bodo ob priliki sklepanja miru naši nasprotniki v ugodnejšem položaju. Pisec pravi: Jaz torej smatram vse to, kar se sedaj dogaja v zvezi z jugoslovanskim vprašanjem, za nesrečen eksperiment. — Zastopam stališče človečnosti. Jaz ne potrebujem podrejenih narodov. Dal bi Hrvatski popolno avtonomijo na temelju personalne unije. Nagodba iz leta 67. je propadla in dualistična država se ne bo mogla ohraniti.

Aprovizacijske stvari.

Govedina za nemovite sloje.

Jutri, v torek, in pojutrišnjem, v sredo, se bo prodajala govedina za neimovite sloje proti preščipnjenju št. 24 (razpredelek »salumeria«) izkaznice za nakup mesa in govedine (rdeče prečrtane) in izročitvi izkaznic št. 56 (tudi z rdečo črto) serije a, b, c, d. Na vsako izkaznico se dobi 1/8 kg mesa. Prodaja se prične ob 6 zjutraj v naslednjih mesnicah: Sinigaglia, Barkovlje 41, Punter, Gornja Greta, Callin, Boroevičeva 18, Benedettich, Boroevičeva 45, Cavalieri, Poste 3, Cadorini, nadv. Josipa 11, Visintini, Cavana 22, Perlati, Sanità 9, Rivolt, Lloyd 7, Vattovatz, Giustinelli 5, Stabile, S. Michele 5, Servi, Madonna del Mare 19, Rochelli, P. Piccola 2, Fabbro, Marije Terezije 43, Zadnik, P. S. Giovanni 6, Polacco, Torrente 26, Zafutta, Forneto 38, Fontanot, Amalia 32, Tellini, Rossetti, 33, Polli, Acquedotto 13, Dean, Sv. Ivan-Vrdela, Rapotez, Giulia 70, Godigna, Giulia 24, Rodella, Giulia 1, Periatti, Barriera vecchia 4, Depace, Barriera vecchia 26, Mocenigo, Barriera vecchia 31, Cossich, Foscolo 2, Rizzian P. Barriera 9, Valentinotti, Madonnina 21, Jenco, Istituto 4, Benedettich, Piccardi 28, Marussich, Rocol Settefontane 248, Tapazzin, Settefontane 24, Del. zadruge, Settefontane, Pozzi, Settefontane 1, Pousche del Rivo 34, Del. zadruge, S. Marco 22, Cau, S. Marco 32, Culot, Giuliani 23, Rizzian, dell' Istria 76, Godina, Škedenj 138.

CENE:

Prednji deli s prikladо . . . po K 11'60 kg.
Zadnji deli s prikladо . . . po K 13'60 kg.

Razdeljevanje dodatnih izkaznic za sladkor in izkaznic za maščobe.

V sredo, 9. t. m., se prične proti predložitvi izkaznic za nakup kruha, živil ter mesa in maščob razdeljevanje dodatnih izkaznic za sladkor, veljavnih za mesec november t. l. ter normalnih in dodatnih izkaznic za maščobe, veljavnih od 14. oktobra do 10. novembra t. l. Izkaznice se bodo dobivale pri krušnih komisijah tekom uradnih ur (od 9 do 12 dop.) od srede, 9. t. m., do torka 15. t. m. (izvzemši nedeljo). Prebivalstvu se ponovno priporoča, da naj ob prejemu prešteje izkaznice.

Domače vesti.

Slovensko gledališče. Zaradi preobilice prevažnega političnega gradiva smo morali poročilo o snočnji otvoritveni predstavi odložiti na jutri.

Cvetka na grob Rudolfa Pečariča. Iz časopisov sem šele doznal, da je umrl ta vzor-mož in vzor-rodoljub. Silno me je pretresla vest o smrti tega dragega prijatelja. Saj je bil med mojimi številnimi prijatelji, ki jih imam v Istri, eden najboljših. Koliko dragih in prijetnih spominov me veže na tega plemenitega moža in rodoljuba! Pred dvajsetimi leti je bilo, ko sva se prvič srečala in postala sva takoj dobra prijatelja. Saj to tudi ni čudno: imela sva iste skupne cilje, vezala naju je ista ljubezen do narodne stvari. Bila sva skupaj v marsikateri politični borbi, udeleževala sva se skupaj narodnih veselic, snovala sva skupaj načrte za bodočnost. Tam okoli leta devetsto je na Koprščini vse vrvelo, speči narod se je budil k novemu življenju. A bilo nam je prestati mnogo hudih borb. Spominjam se znamenitih zadnjih državnozborskih volitev menda leta 1902. Tedaj smo prvikrat zmagali s svojimi volilnimi možmi v Sv. Mihaelu, tik pred koprskimi durmi. Inženerju Piju Gambiniju, ki je bil na licu mesta kot zastopnik italijanske stranke, so tekle po licih debele solze, ko je bil proglašen izid. Naši pevci so se postavili v krog in zapeli »Hej Slovani« in druge naše himne. Z godbo na čelu je šla potem silna množica volilcev in nevolilcev proti Bertokom, kjer smo navduševali ljudstvo s primernimi nagovori. Iz Brtokov pa smo šli k Pobegom, kjer so se zopet vršili navdušeni nagovori na ljudstvo. Bili so res lepi trenotki. A da smo vse to doživeli, je bila zasluga Rudolfa Pečariča. On je ljudstvo organiziral, on spravil volilce na volišče. In pri svojem narodnem delu ni štedil ne truda, ne časa in — dasi je živel v skromnih razmerah — tudi ne denarja. Pokojni Rudolf Pečarič je bil duša vsega našega narodnega delovanja in snovanja v koprski okolici. Neprecenljivih zaslug pa si je pridobil na polju zadružništva. Bil je predsednik in duša »Konsumnega društva« v Pobegih, ustanovitelj in predsednik »Posojilnice« in »Kletarske zadruge« v Pobegih itd. Vse te zadruge so pod njegovim vodstvom naravnost krasno uspevale, in ne vem, ali najdejo za njega primerno nadomestilo. (Kakor sem čul, so »Kletarsko zadrugo« uničili madžarski vojaki, ki so napravili iz zadružne kleti konjski hlev! Vendar to je stvar, ki spada v drugo poglavje.) — Rudolfa Pečariča ni več. Ni mu bilo usojeno, da bi dočakal toli zaželjeno narodno svobodo. Odšel je ravno v času, ko se prikazuje na obzorju naše tako težko pričakovano odrešenje. A mogel je umreti z zavestjo, da je storil v življenju več nego svojo dolžnost. Ko bo pa bodoči zgodovinar popisaval zgodovino našega preporoda v Istri, ne bo mogel zamolčati imena Rudolfa Pečariča. — Maribor, dne 2. oktobra 1918. — Andrej Munih.

Telovadno društvo Sokol v Trstu vabi vse člane na važen pogovor danes zvečer točno ob 7 v društvenih prostorih ul. Stadion 21.

Promet zasebnih voznopoštnih zavitkov je od sedaj naprej dovoljen pod obstoječimi pogoji tudi na vojne poštne urade 571, 580, 590, 594, 617, 1059, 1072, 1073; ustavljen pa je promet na vojnopoštne urade 212, 409, 447, 519, 524, 638, kakor tudi na etapne poštne urade Peć, Djakova, Dzuri, Kulalums, Mitrovica in Novipazar.

Tržaška kmetijska družba poziva vnovič svoje člane, ki niso še naročili pšeničnega semena, da naročijo do srede, 9. t. m., v njenem uradu v ulici Vienna 10 I., potrebno množino pšeničnega semena, ker se pozneje ne bodo mogla sprejemati naročila.

Narodna umetnost Jugoslovanov v prošlosti in v bodočnosti.

II.

Vsak narod vidi lepoto na svoj način. Tisto, kar je za nas lepo, ni da bi moralo biti lepo za Kitajca, in obratno. Vsakdo ve, da v vsem Slovanstvu vlada en osnovni ideal, ali motiv, bilo v barvah, ali notah, ali pa v črtah, ki so različno zložene, **ali pa enega tipa in istim močnim obiljежjem.**

Trideset let svojega življenja sem zastavil, trudeč se, da najdem in da dam obenem tudi **formo (obliko) temu idealu**, to je, da pogodim naš jugoslovanski umetniški stil. Da-li sem uspel v tem svojem stremljenju ali ne: da to oceni, bo imel vsakdo prilike **na razstavi mojih del**, ki jo nameravam prirediti tu.

Vsaka doba ima tudi svojo umetnost, ki odgovarja izvestnim absolutnim družabnim zahtevam in potrebam, katere se — tudi če se ne morejo spremeniti — pa morejo disciplinirati. Naša doba je doba koristoljubja, da se pri ustvarjanju lepega zahteva tudi koristno. Poglejmo na današnjo umetnost v obče! Arhitektura bega prepuščena sama sebi; slikarstvo je še živo, ali je neplodno z mislimi; rezbarstvo more biti — da more živeti — vse, samo ne monumentalno. Kaj preostaja torej? Preostaja prilagodjena umetnost, to je, tista umetnost, ki se je posvetila olepšavanju predmetov vsakodnevne domače uporabe. Ta umetnost, ako je dobro upravljana in negovana, ne samo, da je v stanu zadovoljiti osebe, ki imajo ukusa, in ekonomiste, marveč more obogatiti in olepšati obenem tudi zemljo.

Občinstvo bi bilo jako naklonjeno tej panogi umetnosti, ako bi se jej dala prava smer in ako bi se meščanstvo pobližje seznanilo žnjo.

Kakor so v starejih časih kazale stopnjo naobraženosti kakega naroda cerkve, amfiteatri in forumi, tako je tudi simbol moderne civilizacije — hiša. Danes tudi najsiromašneji teži, da svoj dom čim lepše okrasi in je misel na olepšavanje hiš postala splošna, neobhodno čutjena potreba. Danes vsakdo brez razlike olepšava notranjost svoje hiše ter tlači v njo vsakovrstna pohištva, tkanine, preproge, japonske vaze, pahljače. Vsi tlačijo v svoje domove proizvode tujih tovaren; za neocenljivo narodno blago, za narodno umetnost, pa se niti ne briga nikdo!

Iz teh nekoliko nametanih vrstic smo razbrali, kakova nam je narodna rokotvorna umetnost bila v prošlosti, v kakem bednem stanju se nahaja v sedanjosti. Sedaj hočem izreči nekoliko besed, kaka bi morala biti v bodočnosti.

Grom svobode že doni po vzduhu in njegov odmev izziva v naših srcih neizrecna čustva oddahnitve, ponosa in zaupanja, da v bližnji bodočnosti zaori glas svobode. Ne more biti nikakega dvoma več na tem. Nastaja doba, v kateri bomo mi sami kovači naše usode, in ko se nam ne bo treba bati, naglašati svojo narodnost in gojiti narodne rokotvornine. Zato treba, da stresemo s sebe dosedanjo ravnodušnost ter se oprimemo z dvostrokim odušеvljenjem, ter oklenemo s podvojeno ljubeznijo vsega, kar je naše. Zato tudi te panoge narodne umetnosti ne smemo prepuščati same sebi, marveč se jej moramo posvečati, da nam pride naraščaj, ki bi to umetnost negoval, širil in izpopolnjeval. Naša stara narodna umetnost nam nudi obilno uzorcev za ustvarjanje pohištva in drugih predmetov. In kdor se želi uveriti o tem, tega prosim uljudno, da me obišče v mojem ateljeju in naj bo uverjen, **da bo prijetno iznenađen.**

Da bi ta panoga narodne umetnosti zadobila večjega poleta in razmaha, nameravam pred vsem prirediti **razstavo svojih del**, da bo imelo cenjeno občinstvo prilike, da se seznani z našim narodnim rokotvornim umetništvom; a potem nameravam ustanoviti **tudi šolo**, v kateri se bo vršilo toliko teoretično, kolikor praktično poučevanje, in to: izvajanje mizarskih lesorezkih del, intersije, nadalje [illegible] na lesu, koži, svili; dela na metalu itd.

Le tako bomo mogli povzdigniti to narodno umetnost na tisto višino, ki jej po svoji kresoti gotovo tudi pripada. Stremiti moram za tem, da bodo vsi naši domači predmeti nosili na sebi pečat našega narodnega bistva.

Vsi, ki vedo ceniti resnost tega podjetja, in ki jim je procvit narodne umetnosti na srcu, me morejo vsikdar obiskati in se uverijo, da se nam odpira novo polje narodne umetnosti in nova grana narodne kulture. — Dragutin Inkiostri, ulica Boccacio št. 1.

DAROVI.

— Tomaž Zadnik daruje za šentvidsko šolo 100 K (sto kron) o priliki poroke svoje hčerke Line z gosp. Kovačičem. Denar hrani inseratni oddelek »Edinosti«.

Češko Budjevička Restavracija (Bošákova uzorna češka gostilna v Trstu) se nahaja v ul. G. Galatti (zraven glavne pošte.) Slovenska postrežba in slovenski jedilni listi.

MALI OGLASI

se računajo po 8 vin. beseda. — Debelo tiskane besede se računajo dvojno. Najmanjša pristojbina :—: znaša 80 vinarjev. :—:

Sprejme se takoj dober paznik tovarniških kotlov. Naslov: Tovarna konserv Hayn & Ensmann, Umag (Istra). P 27

Vreče vsake vrste kupuje in plača po najvišjih cenah Fran Babič v Trstu ul. Molin grande št. 20. 2-30

Odda se v najem dvorec v Barkovljah 25. Zglasiti istotam. 2839

Vinske sode ima na prodaj do 60 hl Alojz Dolenc, Prosek. 2840

Meblirano sobo z uporabo kuhinje išče začasno zakonski par brez otrok v središču mesta. Ponudbe na inser. odd. Edinosti pod „Perun“. 2841

Vino belo, staro vipavsko ima na prodaj po zmernih cenah Goriško vinarsko društvo v Kobdilju št. 15, Štanjel (Primorsko) 3223

Išem takoj dobro, skrbno in pošteno gospodinjo za veliko posestvo in številne otroke brez matere. Ponudbe na naslov: Rudolf Makarović, Avče. 3228

Modro galico kupujem. Ponudbe z najnižjo ceno, javljajoč kolikost na sledeči naslov: Anton Kalčić, Zagreb, Prilaz 12 3222

Samo na debelo. Raznovrstno blago za preprodajalce galanterijec in drobnine. — Jakob Levi, Trst, ulica S. Nicolo 19 3141

Kraste,

lišaj, srbež in druge kožne bolezni odpravi hitro in sigurno domače mazilo **Paratol.** Ne umaže, nima duha, se more tudi čez dan rabiti. Velika posoda K 5, rodbinski lonček K 9. Nadalje praš k PARATOL za varstvo občutljive kože, ena škatija K 3. Dobi se ožoje ako se pošlje naprej denar, ali po povzetju. Naslov: Paratol-Werke, lekarnar Ulmer, Budimpešta VII, Rózsa utca 21.

Prodam:

1 motor na bencin 11 HP, 1 automobil na cilinder 6 HP, 1 kompletno napravo za sušenje hmelja, 1 benečanski jarem, 1 žago za izdelovanje remeljnov, stroje za izdelovanje rezane opeke, zidake, vspenjače, železnine od okrožne peči.

Natančnejša pojasnila daje lastnik FRANJO ŽAGAR, Markovec, Stari trg pri Rakeku.

Kupim **HIŠO,** ako mogoče z vrtom, v Barkovljah ali v okolici Trsta. Cena: okoli 20—22.000 kron. Isti znesek ponujam na I. vknjižbo. Pismene ponudbe pod ISTITUTO št. 1694 na inser. oddelek Edinosti.

C. kr. priv.
Avstr. kreditni zavod
za trgovino in obrt
Podružnica Trst, Trg Marije Terezije 2.
Za shrambo vrednostnih papirjev in dokumentov se priporoča vzeti v najem varnostno jekleno celico (Safes) pod ključem najemnika, katera je zavarovana proti ognju in tatvini v Oklopnem zakladu podružnice c. kr. priv. Avst. zavod za trgovino in obrt. — Podružnica Trst, Trg Marije Terezije št. 2.

Močne vrvi iz celuloze
za poštne zavoje in druge omote
— v zalogi papirja —
E. MENASSE — Trst
ul. Carintia 39. Telefon 1-88.

JADRANSKA BANKA
Trst, Via Cassa di Risparmio 5
(Lastno poslopje)
Kapital in rezerva K 23,300.000.—
FILIJALKE: Dunaj Tegetthoffstrasse 7-9, Dubrovnik, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar.
VLOGE NA KNJIŽICE
$3\frac{1}{2}\%$
od dneva vloge do dneva vzdiga. Rentni davek plača banka iz svojega. Obrestovanje vlog na tekočem in žiro računu po dogovoru. - A [illegible] čeki in nakaznice na vsa tu- in inozemska tržišča.
KUPUJE IN PRODAJA: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke, valute, devize, promese itd. Daje PREDUJME na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. SAFE DEPOSITS. PROMESE. — — Prodaja srečk razredne loterije. Zavarovanje vsakovrstnih papirjev proti kurzni izgubi, revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. Stavbni krediti, remboursni krediti. Borzna naročila. — Inkaso.
MENJALNICA. — — ESKOMPT MENIC
Telefoni: 1463, 1793 in 2676.
Uradne ure: od 9 do 1 popoldne
Brzojavi: JADRANSKA.

Vreče
nove in stare, vsako množino, kupim in plačam po najvišjih dnevnih cenah. — ADOLF NAGEL, ul. Squero Nuovo št. 3. Išče vešče posredovalce za mesto in okolico

Dobroznana urarna in zlatarna
A. POVH v Trstu, Trg stare mitnice štev. 3.
Bogata zaloga vsakovrstnih ur ter raznih zlatenin.

ZOBOZDRAVNIK
Dr. J. Čermák
v Trstu, ulica Poste vecchie 12
vogal ulice delle Poste
Izdiranje zobov brez bolečin. — Plombiranje.
— UMETNI ZOBJE —

Hermangild Trocca
TRST, ulica Barriera vecchia 8
ima veliko zalogo
mrtvaških predmetov
Venci iz porcelane in biserov, vezani z medeno žico, iz umetnih cvetlic s trakovi in napisi. Slike na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. itd.
Najnižje konkurenčne cene.

GAMBRINUS
Varieté — Kabaret
vsaki večer ob 9½
velika varietetna predstava
Vstopnina K 1·— [illegible]

Zlatarnica G. Pino

v Trstu se je preselila na Corso št. 15 v bivšo zlatarnico G. Zercowitz & Fiello.
Velika izbera srebrnih in zlatih ur, uhanov, prstanov, verižic itd.
Cene zmerne. Cene zmerne.

Umetno-fotografični atelijé
Trst, ulica del Rivo št. 42 (pritličje) Trst
Izvršujem vsako fotografično delo kakor tudi razglede, posnetke notranjosti lokalov, porcelanaste plošče za vsakovrst. spomenike.
POSEBNOST: POVEČANJE VSAKE FOTOGRAFIJE
Radi udobnosti gosp. naročnikov sprejema naročbe in jih izvršuje na domu, ev. tudi zunaj mesta po najzmernejših cenah.
Trst, ul. del Rivo štev. 42

Pfaff
Stroj za šivanje in vezanje, pravi nemški uzorci.
Seidel & Neumann in „Singer“ Rast & Gasser
Bogata zaloga vseh potrebščin.
Mehanična delavnica za vsako popravljanje.
— Tvrdka ustanovljena leta 1878. —
FRANCESCO BEDNAR
Trst, ulica Campanile št. 19.

Svetivansko gospodarsko društvo „Narodni dom“
javlja cenjenemu občinstvu iz Trsta in okolice da je te dni v svoji krčmi nastavilo **novega voditelja.** Toči izvrstno istrsko vino po najnižji ceni. Dobro pivo. Izvrstna in cena kuhinja. **Vsako soboto in nedeljo gorka jedi.** Postrežba v vsakem ozıru točna. — Prijazen in obširen vrt. — Igre za kroglje.
Priporoča se za obilen obisk
VODSTVO.

Novo pogrebno podjetje Trst.
Corso št. 47. (pri Trgu Piazza della legna) Telefon 1402.
Preskrbuje vsakorazredne pogrebe, prevoz mrličev na vse kraje države. Zaloga in razprodaja mrtvaških predmetov, krst iz kovine in vsakovrstnega lesa v raznih oblikah, vencev, sveč i. t. d. po zmernih cenah. — Skladišča v lastnih prostorih via della Tesa št. 31.
Brzojavi: NOVO POGREBNO PODJETJE — TRST.